

*Hoe die soudaen ende die ander drie coninghen tonvreden waren
dattet volc wech trac ende dat baer lieden coninc was
kersten gheworden, ende watter af quam.*

Dat .c. capittel.

Als die soudaen van Babilonien sach dat sijn heeren hem aldus af ghinghen ende dat die coninc van Lybra kersten gheworden was, so was hi seer tonvreden ende onghemoet. Hi vervloete alle sijn goden dat si hem ghedaen hadden desen groten spijt,¹ ende hi seyde: “O, Amynijus neve, ic duchte dat ghi nemmermeer en sult ghebruycken des keysers dochter.”

Doen wasser een astronimus,² ende hy seyde: “Heere soudaen, die teekenен des hemels en bewijsen u anders niet toe dan plaghen nae der bataelgen. God heeft sinen standaert van u gekeert, ende Saturnus inden accident³ met Scorpio die bewijst u plaghen, ende die cortelinghe toe comende, so dat ghy ende al u lieden sult bliven sonder victorien.”

Als Amynijus dat hoorde, werdt hi toornich ende sloech den astronimus sijn hooft af ende seyde: “Ghy siet dat wel, maer ghi en saecht niet dat ghi so nae u doot waert!”

Demofoen dat siende, seide: “Neve, het is quaet dat ghi doet, ende ic blijfs bi sinen woorden dat wijer al bliven sullen oft ten most anders comen, want wi crijghen deen fortune⁴ op dander ende verliesen ons volc en[de] weten niet hoe.”

Die coninc van Monbrant seyde: “Het is waer!”

So dede die coninc van Crac-[q2vb]kouwen ende die coninc der Moren: “Twaer beter dat wi strijt ende velt namen, ridder oft mers man,⁵ dan wi aldus ligghen en[de] tucken⁶ ende verliesen al schietende ons volc ende ons goet.”

Doen dat die soudaen hoorde, seide hi: “Ghi heren, ghi coninghen,

1. spijt: verdriet

2. astronimus: sterrenwichelaar

3. accident: descendant [?]

4. fortune: ongeluk, tegenslag

5. mersman: marskramer

6. ligghen en[de] tucken: in ons legerkamp liggen

ic kenne dat waer is. Mer ofte wi ierst sonden¹ aan die kersten princen ende deden hem vraghen of si die vier coninghen niet en wouden laten verrantsoeneren, ende dat wijse losten,² ende hem lieden bescheyden³ dach ende velt?”

Dien raet docht hem allen seer goet, ende si seyden te samen: “Wi bliven der wel bi!”⁴

Ende doen ordineerden si twee ambassaten dier⁵ reysen souden. Deen was Amynijus ende dander her Demofoen. Dit waren die twee ambassaten, ende die namen den last aan die message te doen, wel ende eerlic. Sy reyden hem selven chierliken toe, sonder wapen, met schonen, costeliken habijte om in die stadt te gane. Demofoen die ghincker gaerne, ende dat om te sien ende te spreken Ysonia van Salenten.

Aldus namen dese twee orlof aenden soudaen ende aan die coninghen ende ameralen. Si ginghen ter stede waert, daer si niet verre af en waren.

Als si so nae die stadt quamen datse⁶ die wakers saghen, staken si haren hoet op. Dat was een teeken datmense niet schieten en soude, ende dat si begheerden die heeren te spreken. Als dat die wakers saghen, quamen si ter poorten waert ende vraechden wat si begheerden.

Si seyden dat si spreken wouden Heyndric van Lymborch, den ruwaert des lants.

Doen wasser een ridder ter mueren, ende die kende Demofoen ende seyde: “Ghi wakers, ontsluyt die poorte. Laet die heeren in comen! Ic salse leyden by Heyndric den ruwaert, ende bi alle die heeren ende vrouwen.”

Die wakers ontsloten die poorten, [q3ra] ende si lieten die heeren in comen met groter haesten.

1. sonden: een bode / boodschap zouden zenden

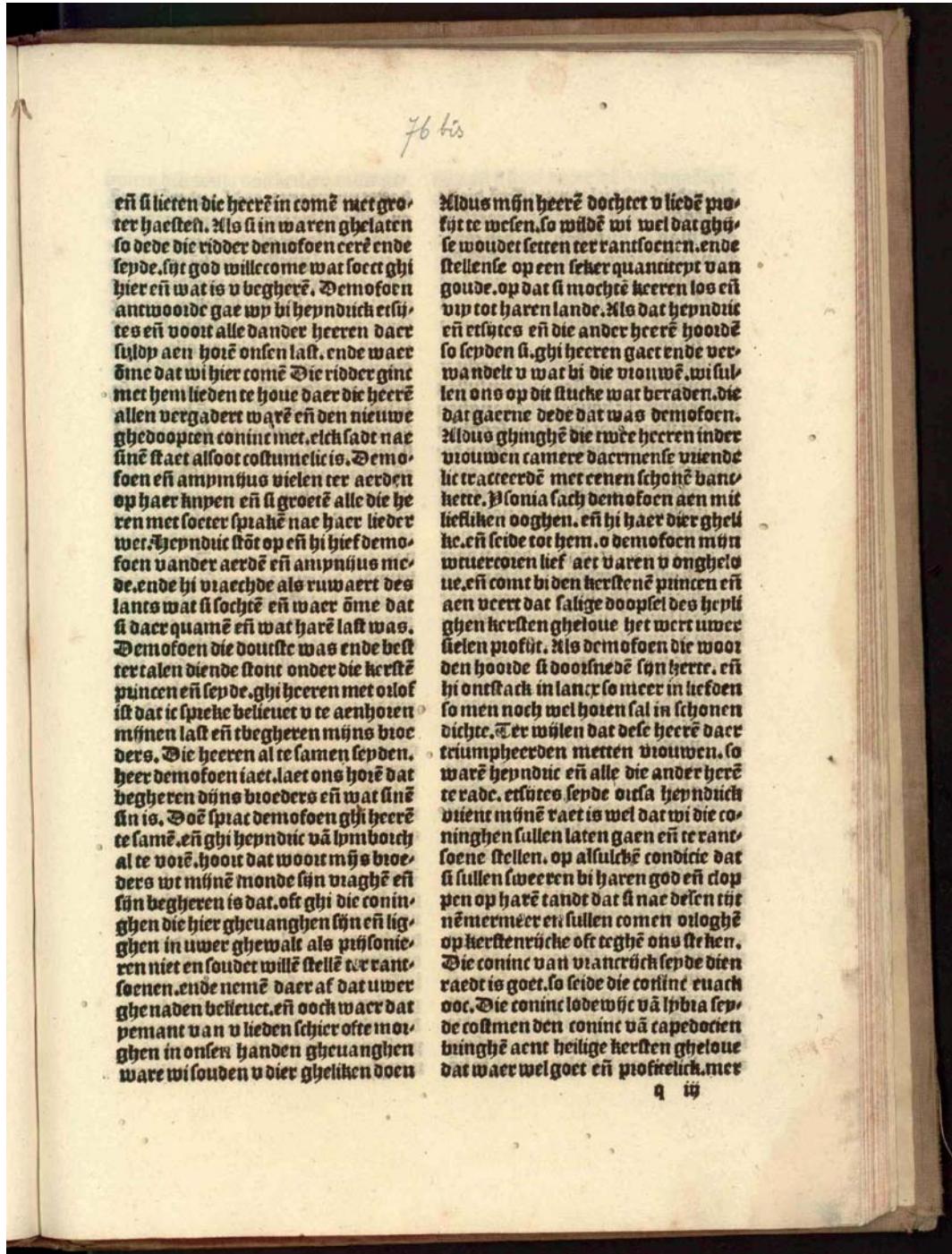
2. losten: vrij kochten

3. bescheyden dach ende velt: een afspraak maken wanneer en waar tegen elkaar te vechten.

4. “Wi bliven der wel bi!”: “Wij kunnen ons hier helemaal in vinden!”

5. dier: die daar(heen)

6. datse: dat hen

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1134, fol. q3 recto

Als si in waren ghelaten, so dede die ridder Demofoen eere ende seyde: "Sijt God willecome! Wat soect ghi hier ende wat is u begheren?"

Demofoen antwoorde: "Gae wy bi Heyndrick, Etsijtes ende voort alle dander heeren! Daer suldy aen horen onsen last ende waer omme dat wi hier comen."

Die ridder ginc met hem lieden te hove, daer die heeren allen vergadert waren ende den nieuwe ghedoopten coninc met. Elck sadt nae sinen staet, alsoot costumelic is. Demofoen ende Amy[n]ijus¹ vielen ter aerden op haer knyen, ende si groeten alle die heren met soeter spraken nae haer lieder wet. Heyndric stont op ende hi hief Demofoen vander aerden ende Amynijus mede, ende hi vraechde als ruwaert des lants wat si sochten ende waer omme dat si daer quamen ende wat haren last was.

Demofoen, die doutste was ende best ter talen diende, stont onder die kersten princen ende seyde: "Ghi heeren, met orlof ist dat ic spreke. Believeet u te aenhoren mijnen last ende tbegheren mijns broeders?"

Die heeren al te samen seyden: "Heer Demofoen, jaet! Laet ons horen dat begheren dijns broeders ende wat sinen sin is."

Doen sprac Demofoen: "Ghi heeren te samen ende ghi, Heyndric van Lymborch, al te voren, hoort dat woort mijns broeders uut mijnen monde! Sijn vrughen ende sijn begheren is² oft ghi die coninghen die hier ghevangkan sijn ende ligghen in uwer ghewalt als prijsnieren, niet en soudet willen stellen ter rantsoenen ende nemen daer af dat uwer ghenaden believet. Ende oock, waer dat yemant van u lieden schier ofte morghen in onsen handen ghevangkan ware, wi souden u dier gheliken doen. [q3rb] Aldus, mijn heeren, dochtet u lieden profijt te wesen, so wilden wi wel dat ghijsse woudet setten ter rantsoenen ende stellense op een seker quantiteyt van goude, op dat si mochten keeren los ende vry tot haren lande."

Als dat Heyndric ende Etsijtes ende die ander heeren hoorden, so seyden si: "Ghi heeren, gaet ende verwandelt u wat bi die vrouwen! Wi sullen ons op dit stücke wat beraden."

Die dat gaerne dede, dat was Demofoen. Aldus ghinghen die twee heeren inder vrouwen camere, daermense vriendelic tracteerden met

1. Vorsterman 1516: Amymijus

2. Vorsterman 1516: is dat oft

eenen schonen banckette.

Ysonia sach Demofoen aen mit liefliken ooghen, ende hi haer dier ghelike, ende seide tot hem: "O, Demofoen, mijn uitvercoren lief, [l]aet varen u onghelove ende comt bi den kerstenen princen ende aenveert dat salige doopsel des heylighen kersten ghelove. Het wert uwer sielen profijt!"

Als Demofoen die woorden hoorde, si doorsneden sijn herte, ende hi ontstack in lancx so meer in liefden, so men noch wel horen sal in schonen dichte.

Ter wijlen dat dese heeren daer triumpheerden metten vrouwen, so waren Heyndric ende alle die ander heren te rade.

Etsijtes seyde: "Ortsa, Heyndrick vrient, mijnen raet is wel dat wi die coninghen sullen laten gaen ende te rantsoene stellen, op alsulcken condicie dat si sullen sweeren bi haren god ende cloppen op haren tandt¹ dat si nae desen tijt nemmermeer en sullen comen orloghen op Kerstenrijcke² oft teghen ons steken."

Die coninc van Vrancrijck seyde: "Dien raedt is goet."

So seide die coninc Evack ooc.

Die coninc Lodewijc van Lybra seyde: "Costmen den coninc van Capedocien bringhen aent heilige kersten ghelove, dat waer wel goet ende profitelick, mer [q3va] die ander soude ic laten passeren."

Die heren dochten dat des conincx raet seer goet was, ende mi³ dede halen den coninc van Capadocien om te horen sinen sin ende sijn meninghe. Die coninc was doen comen.

Als die coninc bi die heeren quam, doen seyde die coninc Lodewijc van Lybra: "Tsa, coninc neve van Capadocien, hoe sidy gesint? Waer toe so draecht u den moet? Dese kersten princen sullen u hier eeuwelic houden ghevanghen als een slave. Wat soudt ghy segghen oft ghi u selven so bedacht dat ghi u declineerde tot dat kersten gelove ende u afgoderijen begaeft? Ghy sietet wel dat si noch rooke noch smake noch virtuyt en hebben. Het is een keerse die niet en licht. Ende ghi siet watmen door u doet.⁴ Wildy kersten werden, ic saelt so maken dat ghi

1. cloppen op haren tandt: zweren bij alles wat hen heilig is

2. Kerstenrijcke: het Oost- en West-Romeinse Rijk

3. mi: men

4. watmen door u doet ... : wat uw (af)goden voor u doen ...

eeuweliken bliven sult een groot prince u leven lanc, ende doen bi subtijlheden u juweelen hier comen.”

Als dat die coninc van Capadocien hoorde, was hi verbaest ende peynsde wat hi doen oft laten soude. Ten lesten antwoorde hi: “Mach ic dat lijf ontdraghen ende vry op mijn voeten staen als ander Kersten, ic sal my doen doopen ende laten alle mijn afgoderije varen ende werden goet Kersten op die condicie als voren verhaelt.”

Als dat die heeren alle hoorden, so waren si seer verblijt. Die coninc Lodewijc¹ ordineerde eenen brief aan den potestaet² vanden coninc van Capadocien, dat hi soude brenghen alle sijn juweelen ende sijn bogagien³ om te lossen⁴ sinen coninc. Ende dat was also van stonden aen gedaen.

Ter wijlen dat Demofoen ende Amynijus in die stadt waren, so quam die potestaet met allen sijn goet in die stadt. Ende die coninck Lodewijc ontfinct ende hielt den potestaet heymelick bi hem [q3vb] dattet nyemant vanden anderen heeren en wiste. Ende die coninc van Capadocien was ooc alleene ghedaen in een sale met een deel priesters, die hem onderwesen int kersten ghelove. Mer die ander ghevanghen souden si stellen te rantsoene ende laten hem lieden te huyswaert reyzen. Die heeren bleven allen bi die opinien, ende men dede die ambassaten comen: Demofoen ende Amynijus.

Als sy bi Heyndric ende bi Etsijtes ende by die ander coninghen quamen, so vraechden si: “Heer Demofoen ridder, ende ghi vrient,⁵ ende ghi ambassaten beyde, sidy van sinne om te hebben u ghevanghen coninghen?”

Sy antwoorden ende seyden: “Dat is ons meninghe, op en dien dat ghy daer toe ghemoveert⁶ sijt.”

Doen seyde Heyndric die ruwaert: “Wi sijn wel ghemoveert⁷ dat ghi sult lossen die drie coninghen, maer die coninc van Capadocien die moet hier bi ons bliven, ende dat by sinen wille ende sijn consent.”

1. Lodewijc: Lodewijc van Lybra

2. potestaet: bewindvoerder, machthebber

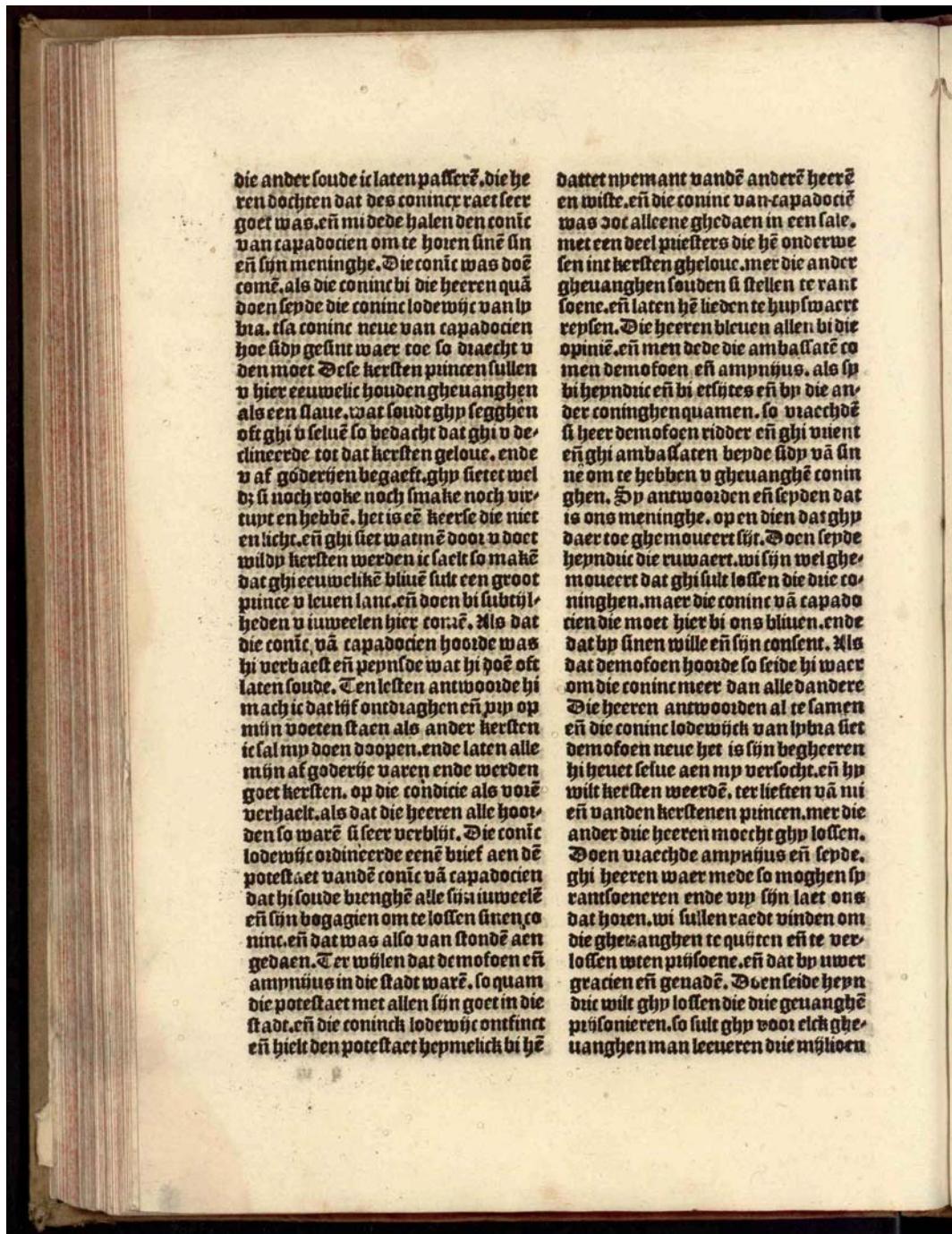
3. bogagien: bagage, persoonlijke bezittingen

4. lossen: vrijkopen

5. ghi vrient: bedoeld lijkt Amynijus

6. daer toe ghemoveert: daartoe bereid

7. ghemoveert: (daartoe) bereid

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1134, fol. q3 verso

Als dat Demofoen hoorde, so seide hi: "Waer om die coninc meer dan alle dandere?"

Die heeren antwoorden al te samen, ende die coninc Lodewijck van Lybra: "Siet Demofoen neve, het is sijn begheeren. Hi hevet selve aen my versocht, ende hy wilt kersten weerden ter lieften van mi ende vanden kerstenen princen. Mer die ander drie heeren moecht ghy lossen."

Doen vraechde Amynijus ende seyde: "Ghi heeren, waer mede so moghen sy rantsoeneren ende vry sijn? Laet ons dat horen! Wi sullen raedt vinden om die ghevangkanen te quijten ende te verlossen uuten prijsoene, ende dat by uwer gracie ende genaden."

Doen seide Heyndric: "Wilt ghy lossen die drie gevangkanen prijsionieren, so sult ghy voor elck ghevangkanen man leeveren drie mijljoen [q4ra] gouts, drie witte valcken, .xij. witte genetten ende .vi. dromedarijsen, ende voort sullen si sweeren ende geloven dat si nemmermeer teghen ons steken en sullen."

Als Demofoen dat hoorde, so seyde hi: "Ghy heren, het is een groot rantsoen: .ix. mijljoen gouts, [.ix.]¹ witte valcken, .xxxvi. genetten, .xvij. dromedarijsen, ende dan noch voort te gheloven teghen u lieden niet te steken ... Niet te min, wi sullen den soudaen, mijnen broeder, die tijdinghe draghen. Mer laet mi doch ten iersten op edelhede dese drie heeren spreken om te horen wat haren sin is."

Die heeren te samen waren dies wel te vreden, ende si leyden Demofoen daer die heren waren besloten in een schoon camer. Men liet Demofoen alleen bi hem lieden gaen, dat hijse spreken mochte om te weten oft si ooc dat rantsoen souden willen gheven.

Als Demofoen bi hem lieden was, so seide hi: "Ghy coninc van Lubien ende ghi ander coningen, hoe sidy bedacht? Waert ghy niet gaerne uit den prijsone?"

Die drie coninghen seyden: "Wi wouden wel dat wi daer uit waren, mer hoe comen wi daer uit?"

Doen seyde Demofoen: "Wilt ghi uit sijn, ghi sulter wel uit geraken. Mer dat moet u kosten."

Doen seiden si: "Al soudet ons kosten al ons goet, daer en gheven wi niet omme."

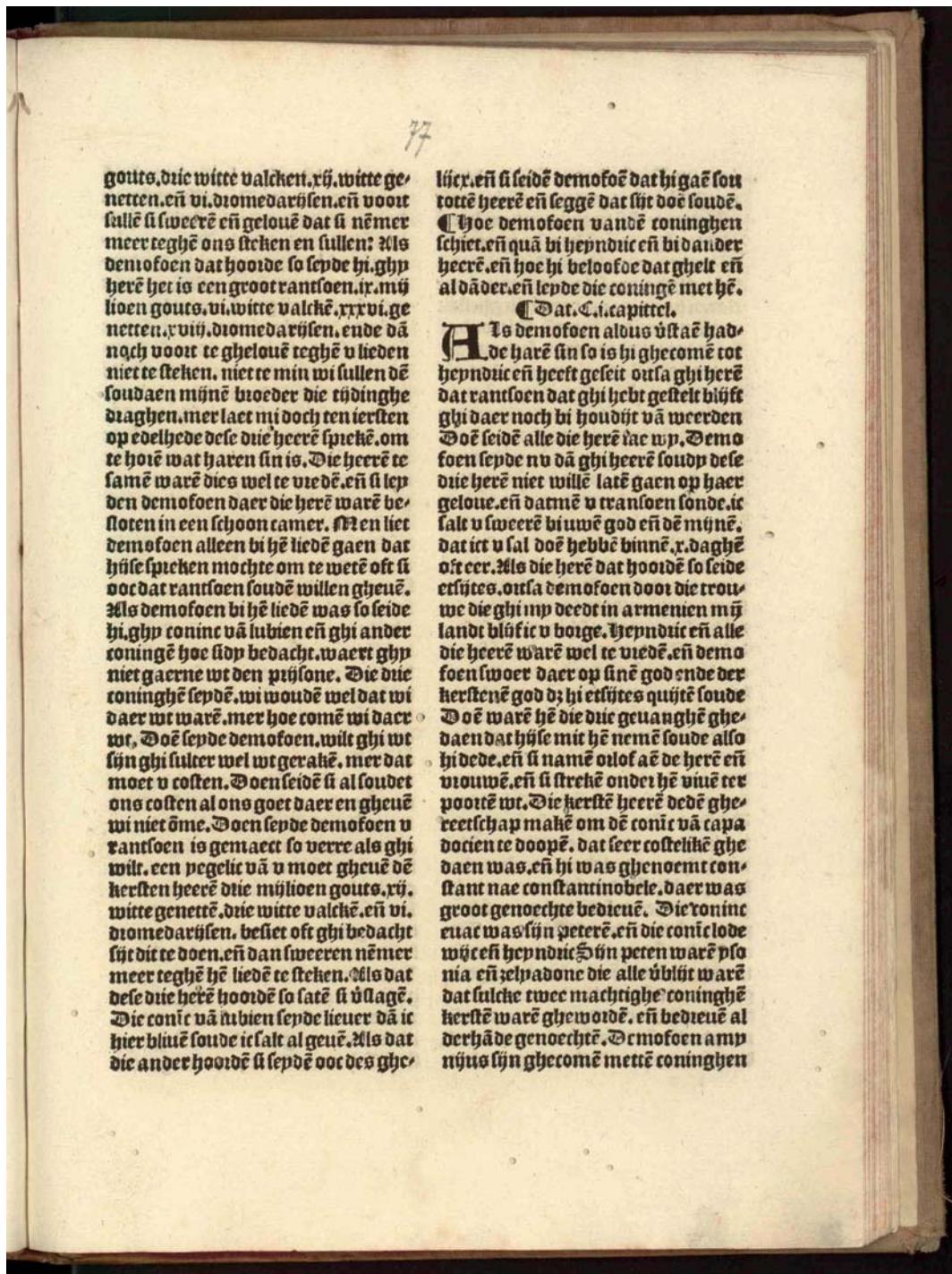
1. Vorsterman 1516: .vi.

Doen seyde Demofoen: "U rantsoen is gemaect so verre als ghi wilt.¹
Een yegelic van u moet gheven den kersten heeren drie mijljoen gouts,
.xij. witte genetten, drie witte valcken ende .vi. dromedarijsen. Besiet
oft ghi bedacht sijt dit te doen. Ende dan sweeren nemmermeer teghen
hem lieden te steken."

Als dat dese drie heren hoorden, so saten si verslagen. Die coninc
van Lubien seyde: "Liever dan ic hier bliven soude. Ic salt al geven!"

Als dat die ander hoorden, si seyden ooc des ghe-[q4rb]lijcx, ende si
seiden Demofoen dat hi gaen sou totten heeren ende seggen dat sijt
doen souden.

1. so verre als ghi wilt: voor zover u het er mee eens bent

Washington, Library of Congress, Rosenwald Collection 1134, fol. q4 recto